

BACHELOROPPGAVE

Hvordan kan alkohol være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljø?

How does alcohol help create and enhance experiences of social groups in student environments?

Kandidatnummer: 207

Bachelor i Sosiologi – Ungdomssosiologi

Fakultet for Økonomi og Samfunnsvitenskap

Veiledet av Lars Edvin Gjelstad

25.05.23

Sammendrag

Alkohol er ofte ungdom sitt første møte med rus, og de fleste unge utvikler et drikkemønster i løpet av ungdomstiden. I 2022 ble det rapportert at 90 % av alle studenter drikker alkohol i studietiden. Det er tydelig at studietiden består av mange sosiale sammenkomster, der alkohol er godt innarbeidet. Hovedmålet med bacheloroppgaven er å undersøke hvordan alkohol kan være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljø. Oppgaven er basert på en litteraturstudie, med utgangspunkt i begreper som «kollektiv drikkekultur», «kollektiv effervesens» og «innrammet beruselse».

Oppgaven undersøker hvordan fadderuken er med på å skape langvarige vennskap, der studenter har alkohol som en gjensidig mening. Videre tar oppgaven for seg hvordan alkoholbruk innenfor rammen av studietiden kan være positiv og skape inklusjon for studenter. Samtidig kan selve alkoholbruken gjøre at en del studenter holder seg hjemme og føler seg ekskludert fra fellesskapet. Oppgaven undersøker også om Durkheim sin forståelse av fellesskapsbegrepet er forenelig med et interaksjonistisk perspektiv.

Abstract

Alcohol is youths' first encounter with intoxicating substance, and most develop a kind of drinking pattern during their youth. In 2022, it is reported that 90 % of all students drink alcohol during their studies.

People who study interact in many social gatherings, where alcohol is well incorporated. The main aim of the bachelor's thesis is to investigate how alcohol can help to create and enhance experiences of social community in a student environment. The assignment is based on a literature study, starting from concepts such as "collective drinking culture", "collective effervescence" and "framed intoxication".

The paper investigates how the sponsor week helps to create long-lasting friendships, where students have alcohol as a mutual meaning. Furthermore, the thesis examines how alcohol use within the framework of study time can be positive and create inclusion for students. At the same time, the actual use of alcohol can cause some students to stay at home and feel excluded from the community. The paper also examines whether Durkheim's understanding of the concept of community is compatible with an interactionist perspective.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
1.0 Introduksjon og problemstilling	5
1.1 Avgrensning	6
2.0 Metode	7
2.1 “Retheorising Émile Durkheim on Society and Religion: Embodiment, Intoxication and Collective life”	7
2.2 «Innrammet beruselse»	8
2.3 «Bittersøt»	9
2.4 Kildekritikk	10
3.0 Teoretiske perspektiver	10
3.1 Fellesskap	12
3.2 Durkheim om kollektiv effervesens	14
3.3 Den kollektive drikkekulturen	15
3.4 Overgangsrituale	16
4.0 Diskusjon	17
4.1 Fadderuken som et overgangsrituale	17
4.2 Beruselsens fellesskapsbyggende kraft	19
4.3 Er alkohol med på å skape sosial eksklusjon i studentmiljøene?	21
5.0 Konklusjon	23
6.0 Litteraturliste	25
7.0 Selvvalgt litteraturliste	27

1.0 Introduksjon og problemstilling

Bruk av alkohol er dypt rotfestet i norsk kultur og væremåte (Pedersen, 2015, s.11). Rus i form av alkohol, har opp gjennom historien inngått som viktige elementer i menneskelige sammenkomster (Levang et al. 2017). For ungdommer er det første møte med rus ofte alkohol, og de fleste utvikler et drikkemønster i løpet av ungdomstiden. Studietiden er en tid for å tilegne seg verdifull kompetanse. Tiden er også kjent for mye fest og sosiale sammenkomster og alkohol følger da også gjerne med. Bruk av alkohol som rusmiddel er godt innarbeidet i kulturen vår, og i en del settinger er vin, øl og annen alkoholholdig drikke tett knyttet sammen med det sosiale samværet, spesielt i studietiden (Levang et al. 2017). Denne tiden i livet er gjerne spekket med sosiale aktiviteter, hyggelige samtaler, flørt og “helgefylla”, der alkohol blir en viktig del av det hele.

SHoT-undersøkelsen (2022), en undersøkelse av studentenes helse, viser at 90 % av alle studenter drikker alkohol. Samme undersøkelse viser at det er en høy andel (41 %) studenter som viser risikofylt eller skadelig alkoholforbruk (Sivertsen og Johansen, 2022, s.98-99). Majoriteten (61 %) av studentene etterlyser flere alkoholfrie tilbud på studiestedet sitt og flere (49 %) rapporterer i større grad om at det drikkes for mye på studiestedet. Studenter oppgir også at de flere ganger har droppet arrangement på grunn av alkoholkonsum (Sivertsen og Johansen, 2022, s.98-99). Med sine om lag 60 000 svar, er undersøkelsen Norges største studentundersøkelse og gir dermed et unikt kunnskapsgrunnlag, blant annet om alkoholforbruk (Sivertsen og Johansen, 2022, s.1).

I mine snart tre år som en del av et studentmiljø har jeg følt at det er de sosiale sammenkomstene som holder studentene sammen. Alkohol er blitt noe kollektivt, noe som flertallet av studentene drikker. Under den 7 uker lange obligatoriske praksisperioden min hos Jobbspesialistene ved Indre Sogn Psykiatrisenter i Sogndal, møtte jeg flere mennesker som på grunn av alkohol har falt utenfor samfunnets fellesskap. Møtet med disse menneskene fikk meg til å tenke på hvordan jeg selv bruker alkohol som en ressurs for å delta i det sosiale spillet. I Norge (2022) er det som sagt stor overvekt av studenter som rapporterer at de drikker alkohol, sammenlignet med de som ikke drikker (Sivertsen og Johansen, s.98-99). Som sosiologistudent har det vært interessant å følge med på hvordan alkohol i studentmiljø bidrar

til og forsterker opplevelsen av et fellesskap. I denne bacheloroppgaven skal jeg ved hjelp av faglitteratur prøve å svare på problemstillingen min.

Problemstillingen min er som følger:

Hvordan kan alkohol være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljø?

Som en videre presisering av ønsker jeg å undersøke hva slags inkluderings- og ekskluderingsprosesser som foregår i relasjon til slike sammenkomster. Jeg ønsker også å undersøke om Durkheim sin forståelse av fellesskapsbegrepet er forenelig med et interaksjonistisk perspektiv.

1.1 Avgrensning

I bacheloroppgaven min har jeg valgt å fokusere på hvordan alkohol kan være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljø. Alkohol er Norges mest utbredte rusmiddel (Pedersen, 2015, s. 55). Jeg avgrenser rusmidler til alkohol, da dette som sagt er det mest utbredte i Norge og bruken av det veves ofte inn i sosiale aktiviteter hos studenter. Avgrensninger som gjelder «kjønn» eller «bakgrunn hos studentene» blir ikke vektlagt i denne oppgaven. Jeg avgrenser ikke til et spesifikt studentmiljø i Norge, men jeg henter likevel empiri fra artikkelen til Robertson, Rimstad og Selbekk (2019) om fadderuken i Stavanger. Problemstillingen min handler om å forstå hvordan alkohol skaper en fellesskapsfølelse. Jeg ønsker å undersøke hvordan man kan kombinere Durkheim sin forståelse av fellesskapsbegrepet med sosiologer med en interaksjonistisk forståelse av hvordan fellesskap dannes. Flere teoretikere legger vekt på at sammenkomster der det oppstår en form for beruselse opphever hverdagslige roller, men at sammenkomstene likevel har en form for innramming. Dette er noe jeg ønsker å undersøke nærmere i denne oppgaven. Jeg vil også undersøke hvordan alkohol bidrar til å skape en kollektiv beruselse og hvordan man kan oppleve effervesens uten bruk av alkohol. Man kan ikke skape et fellesskap uten at noen vil føle seg ekskludert fra det. I diskusjonsdelen til oppgaven vil jeg komme inn på hvordan studenter kan føle seg ekskludert fra fellesskapet studentmiljøene.

2.0 Metode

Metoden jeg har brukt i oppgaven er en litteraturstudie. Det vil si at jeg bygger oppgaven min på empiriske data og teoretiske innsikter fra forskningslitteratur, bøker og andre skriftlige kilder. En litteraturstudie systematiserer kunnskap fra kilder, som betyr å samle inn, gå kritisk gjennom og til slutt sette sammen litteraturen som er brukt (Dalland, 2012, s.112). I oppgaven har jeg valgt å bruke relevant faglitteratur om alkohol sin påvirkning, med fokus på hvordan alkohol kan være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljøer. Forskningsartiklene jeg har valgt å bruke i oppgaven er både av kvalitativ og kvantitativ metode. Den kvalitative metoden sitt mål er å fange opp opplevelse og mening som ikke kan tallfestes, mens den kvantitative metoden gir data i form av målbare enheter (Dalland, 2012, s.112).

For å finne relevant litteratur til oppgaven, har jeg sett gjennom pensumet til sosiologistudiet, og brukt det som passet best til problemstillingen min. Jeg har også brukt biblioteket på Høgskolen sin søkemotor, Oria, til å finne relevant litteratur. Jeg har hentet inspirasjon til litteratur fra andre bachelor- og masteroppgaver. Gjennom hele søkeprosessen har jeg også brukt søkemotorene Google Scholar og Idunn.

Faglitteraturen som blir fokusert på i oppgaven er Shilling og Mellor (2011) sin artikkel om «*Rethorising Émile Durkheim on Society and Religion: Embodiment, Intoxication and Collective life*», Robertson, Rimstad og Selbekk (2019) sin artikkel om «*Innrammet beruselse*» og Willy Pedersen (2015) sin bok «*Bittersøtt*».

2.1 “Rethorising Émile Durkheim on Society and Religion: Embodiment, Intoxication and Collective life»

Shilling og Mellor (2011) tar utgangspunkt i Émile Durkheim klassiske tekster for å belyse hvordan beruselse er et vesentlig element i dannelse og opprettholdelse av religiøse fellesskap. Shilling og Mellor sin forståelse av Durkheim sine begreper og perspektiver gir etter min mening et interessant bidrag inn i avgrensningen til temaet mitt, slik at man kan få en forståelse av beruselse som et sosialt fenomen (Shilling og Mellor, 2011). Forfatterne tar utgangspunkt i Durkheim sin teoretiske orientering i forhold til samfunn og religion, med

særlig vekt på dynamikken i og opprettholdelsen av fellesskaper, eller det kollektivet livet. Durkheim mener at sosiale sammenkomster og seremonier var helt avgjørende for dannelsen av fellesskaper. Videre mener han også at innenfor rammen av seremonier er beruselse et vesentlig element for at individer skal styrke følelsen av tilhørighet og tilknytning til et fellesskap med andre. Ut fra Durkheim sitt perspektiv oppnås ikke opplevelsen av beruselse utelukkende gjennom alkohol, men gjennom «et mangfold av former for stimulering» (Shilling og Mellor, 2011).

«Retheorising», som er det første ordet i tittelen til artikkelen er viktig for oppgaven min. Shilling og Mellor gjennomfører en reteoretisering av fellesskapsforståelsen til Durkheim. De viser at Durkheim ikke fremhevet en så tydelig motsetning mellom individet og det kollektivet så tidligere ansatt (Shilling og Mellor, 2011). Shilling og Mellor trekker også frem dobbeltheten i forståelsen av begrepet «kroppsliggjort beruselse». Dobletheten til Durkheim viser merking av kroppen og en emosjonell stimulering. Vi forstår merking av kroppen som et mangfold av synlig bekledding som assosieres med bestemte fellesskap. Beruselse kan også oppnås ved former for stimulering gjennom bruk av musikk og dans. Begrepet kroppsliggjort beruselse er et viktig aspekt for «kollektiv effervesens», som ifølge Durkheim betegner prosessen som bidrar til å danne en fellesskapsfølelse hvor individets relevans reduseres (Shilling og Mellor, 2011). Ved Shilling og Mellor sin reteoretisering kan man kanskje si at Durkheim sitt perspektiv på fellesskapsbygging er nærmere et interaksjonistisk perspektiv?

2.2 «Innrammet beruselse»

Artikkelen «innrammet beruselsen» til Robertson m.fl. er en feltundersøkelse fra fadderuken 2010 ved Universitetet i Stavanger. Artikkelen er en analyse av alkoholforbruk og fellesskap under fadderuken. I artikkelen kommer det frem at «beruselsen som alkohol skaper bidrar til å skape et fellesskap og en følelse av tilhørighet blant de studentene som velger å drikke alkohol under fadderuken» (Robertson et.al, 2019). Det kommer også frem i artikkelen at studenter oppgir at de ikke ønsker å delta på arrangement under fadderuken på grunn av alkoholkonsum.

Dataene som ble innsamlet av Robertson m.fl. (2019) ble analysert med utgangspunkt i begrepene «kollektiv effervesens» og «kroppsliggjort beruselse», som bygger på Durkheim

sine teorier om betydningen av beruselse innenfor rituelle eller seremonielle handlinger. Forfatterne har gjennom artikkelen kommet frem til at beruselsen som finner sted i tilknytning til fadderuken er innrammet på en slik måte at den bidrar til å bygge fellesskap og tilhørighet blant studenter. Studentene representerer «normale» former for kroppsliggjort beruselse, i motsetning til «abnormal» beruselse som betyr at individet ikke klarer å knytte seg til fellesskapet.

Det teoretiske rammeverket til artikkelen er Durkheim sitt begrep om «kollektiv effervesens» som handler om en stemning som er opphøyet, som man kan erfare på sosiale sammenkomster. «Kroppsliggjort beruselse» er også et viktig begrep for artikkelen. Dette er viktige begrep for å forstå studentkultur og de subjektive erfaringene av tilhørighet som studenter ofte har (Robertson et.al, 2019).

Artikkelen er viktig for denne oppgaven, fordi forfatteren tar for seg starten på studiene som et overgangsrituale. Er det i fadderuken man skaper vennskap man har gjennom hele studiet?

Tittelen til artikkelen, «innrammet beruselse», handler om hvordan beruselse kan være innrammet i en sosial samhandling. Forfatterne legger vekt på at «beruselsen som finner sted i tilknytning til fadderuken er innrammet på en slik måte at den bidrar til å bygge fellesskap og tilhørighet blant studenter» (Robertson et.al, 2019). Gjennom artikkelen bruker Robertson m.fl., Shilling og Mellor sin artikkel om «Retheorising» som teoretisk grunnlag. Shilling og Mellor legger vekt på at beruselsen i fadderuken er innrammet, da deltakerne av fadderuken bruker bestemte t-skjorter for å markere at de er nye studenter. Med Shilling og Mellor sin argumentasjon, kan vi si at beruselsen som finner sted er «innrammet». Goffman var også opptatt hvordan samhandling mellom individer kan være innrammet (Mahestu, 2016). «Framing»-teorien til Goffman forstås som det mentale redskapet individer bruker når de skal forsøke å forstå situasjoner som skjer rett framfor dem. De ulike rammene inkluderer normer om passende oppførsel. Hva som er rett oppførsel kan variere for ulike aktører innenfor den samme rammen (Mahestu, 2016). For oppgaven min vil det begrepet om «innrammet beruselse» være viktig å drøfte, da det følger med ulike roller og normer i studentmiljøer.

2.3 «Bittersøt»

Boken «Bittersøtt» er skrevet av Willy Pedersen (2015). Pedersen skriver interessant om hvordan vi mennesker vever rusen inn i sosiale aktiviteter og hyggelig samvær (Pedersen,

2015, s.55). Den kollektive drikkekulturen er et tema som Pedersen tar opp, og han retter søkelyset på hvordan vi lærer å ta i bruk alkohol av andre og hvordan vi selv påvirker selv igjen andre i våre nettverk. Gjennom boken knytter Pedersen rusmidlene og det å være beruset til fellesskap og sosialitet, men også til negative sosiale konsekvenser, som det å stå utenfor et fellesskap. Denne boken er viktig for denne bacheloroppgaven da forfatteren tar opp temaer som både russetid og fadderuke, den kollektive drikkekulturen og temaer som omhandler de som ikke drikker. Boken går også innom Durkheim sitt begrep om effervesens, noe som gjør det mulig å trekke forbindelser til artiklene til både Shilling og Mellor (2011) og Robertson m.fl. (2019). Gjennom denne oppgaven vil jeg se på likheter og forskjeller i måten de ulike artiklene bruker og forstår Durkheim sitt begrep om kollektiv effervesens.

2.4 Kildekritikk

Metoden som er brukt i oppgaven er som nevnt en litteraturstudie. Jeg baserer oppgaven på primær- og sekundærkilder. Sekundærkilder er kilder som er oversatt fra primærkilden, eller tolket av en annen forfatter selv. Som hovedregel bør man i slike tilfeller oppsøke primærkilden (Dalland, 2012, s.86). I min oppgave, er det både primær- og sekundærkilder, men jeg har i stor grad prøvd å holde meg til å bruke primærkildene (Dalland, 2012, s.86). En av artiklene jeg har valgt er skrevet på engelsk. Dette gjør at jeg må oversette teksten, noe som kan føre til at kilden kan bli oversatt feil. Der jeg har brukt sekundærkilde i teksten, har jeg først sammenlignet kilden med primærkilden, eller andre bøker fra studiet mitt. Artiklene som er brukt er utgitt i anerkjente tidsskrift, som vil si at de er fagfellevurdert, og bøkene jeg har brukt er utgitt av akademiske forlag. SHoT-undersøkelsen, som jeg har hentet statistikk fra, er med sine om lag 60 000 svar Norges største studentundersøkelse og har med det et unikt kunnskapsgrunnlag (Sivertsen og Johansen, 2022, s.1). Jeg legger til grunn at undersøkelsen er tilstrekkelig representativ.

3.0 Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet gjør jeg først rede for det teoretiske grunnlaget for å forstå fellesskapsdannende prosesser innad i et studentmiljø, og hva et fellesskap kan føre til. Videre introduserer jeg flere begreper og teoretiske perspektiver jeg vil bruke i drøftingen min. Flere av begrepene er nødvendig å forklare, for å forstå bruken av de videre i oppgaven. Jeg vil også introdusere annen teori som er knyttet til drøftingen og besvarelsen av problemstillingen.

For å finne ut hvordan fellesskapene dannes i konkrete ritualer vil jeg i denne oppgaven ta utgangspunkt i både Durkheim og – i enda større grad – mikrososiologiske perspektiver. Durkheim har ofte blitt regnet for å se på individ og samfunn som motsetningsfylt, men i realiteten var han opptatt av personlige og kroppslige nivåer. Han mente at den sosiale kraften måtte gå gjennom hvert individ og at individet selv hadde noe å si for å bygge et fellesskap (Shilling og Mellor, 2011).

Émile Durkheim (1858-1917) var en fransk sosiolog, kjent som en av grunnleggerne av moderne sosiologi (Edles og Appelrouth, 2020, s.105). Durkheim mente at alle mennesker utvikler en felles bevissthet når de utfører oppgaver av samme type. Begrepet «kollektiv effervesens» bygger på dette. Durkheim la vekt på selve opplevelsen man får av å delta i et fellesskap (Edles og Appelrouth, 2020, s.105). Festing i studietiden kan minne om de overskridelsene Durkheim beskrev under religiøse seremonier (Pedersen, 2015, s.69). Begrepet til Durkheim kommer jeg tilbake til senere i denne delen med teoretiske perspektiver.

Alkoholens mange skadevirkninger er velkjente og veldokumenterte, og vi vet etter hvert mye om ulike kjennetegn ved misbrukere og høykonsumenter. (Pedersen, 1996, s.98). Overraskende få studier har fokusert på alkoholens positive virkninger og opplevde goder (Pedersen, 1996, s.98), men nyere forskningen har et større fokus på de positive sosiale aspektene ved den utbredte alkoholbruken. Forskningen baserer seg på hvordan alkohol kan være med på å skape et fellesskap og hvordan studenter føler at alkohol skaper en følelse av inklusjon (Robertson et.al, 2019). Eksempler på dette er studier om russefeiringer og festivaler (Pedersen, 2015, s.68) På disse arrangementene er bruk av rusmidler, som alkohol, en sentral faktor for å forstå hva som skjer innenfor disse rammene. Dette er studier som er inspirert av Émile Durkheim og hans begrep om kollektiv effervesens. Som sagt tidligere blir Durkheim ofte regnet for å kun være opptatt av det kollektive og at individet ikke spilte noe stor rolle i fellesskapsbygging (Shilling og Mellor, 2011). Da kunne man si at kollektiv effervesens blir knyttet til sosiale ritualer hvor individenes relevans reduseres til fordel for felles normer og symboler som alle i gruppen kjenner igjen, og identifiserer seg med (Pedersen, 2015, s.69). Gjennom Shilling og Mellor (2011) sin reteoretisering av Durkheim sitt perspektiv, har de argumentert for at Durkheim kanskje var opptatt av individets relevans likevel. Grunnen til at Shilling og Mellor gjennomfører en reteoretisering av Durkheim sin fellesskapsforståelse, var et ønske om å gjøre han mer dynamisk (Shilling og Mellor, 2011).

3.1 Fellesskap

Følelsen av fellesskap er en grunnleggende menneskelig opplevelse. Det å forstå ulike former for fellesskap er et sentralt mål for sosiologien. For å finne svar på problemstillingen min er det viktig at vi først forstår begrepet «fellesskap». For mange er opplevelsen av fellesskap en følelse av tilhørighet og samhold, altså mer som en opplevelse enn en ting. For å kunne oppleve at man er en del av et fellesskap må det eksistere et skille mellom de som er en del av fellesskapet og de som ikke er det. I sosiologien kan vi forstå disse avgrensningene som en sosial konstruksjon (Tjora, 2018, s.8). Sosial konstruksjon betyr at et fellesskap kan forstås som noe som oppstår mellom individer i form av den felles betydningen og forståelsen disse utvikler over tid (Tjora, 2018, s.8).

Filosofen, George Herbert Mead, plasseres inn i den sosialrealistiske retningen av mikrososiologien. Mead delte ikke individuell bevissthet og sosial kontekst, men mente at bevisstheten vår ble formet av kontinuerlig sosiale interaksjon med hverandre. I teorien om selvet gjør Mead rede for hvordan individer handler på grunnlag av det han kaller «den generaliserte andre» (Tjora, 2018, s.51). Med andre ord; hvordan aktørene tilpasser handlingene sine på grunnlag av tilbakemeldinger og interaksjon med andre, og dermed utvikler sitt selv på bakgrunn av dette. Videre mente Mead at den generaliserte andre handlet om at «individet er i stand til å handle mot samfunnet eller fellesskapet som en mer generell størrelse» (Tjora, 2018, s.51). På bakgrunn av Mead sin interaksjonistiske fellesskapsforståelse kan man si at individet handler aktivt og reflektivt, og som kollektivt konstruerer samfunnet ved en forståelse av den generaliserte andre (Tjora, 2018, s.51). Vi som individer er selvbevisste og har det Mead kaller et «refleksivt indre», som tolker og responderer på sosiale stimuli ikke bare fra oss selv, men også stimuli fra samfunnet. Man kan derfor si at den generaliserte andre kan være en form for kollektiv bevissthet. Det at vi deler og lærer forhånds etablerte meninger og forståelser om hvordan vi handler er altså grunnprinsippet i en interaksjonistisk fellesskapsforståelse (Tjora, 2018, s.22). Mead sitt begrep om den generaliserte andre kan oppfattes parallelt med Durkheim sin forståelse av begrepet kollektiv bevissthet.

Mens Mead ser på fellesskapsforståelsen med et aktør- og samhandlingsperspektiv, ser Émile Durkheim mer på det strukturelle nivået på struktur. Jeg skal nå gå over fra interaksjonismen til å se på hva slags begreper Durkheim har om sosiale fellesskap.

Shilling og Mellor (2011) tar utgangspunkt i Durkheim sin klassiske tekst «The Elementary Forms of Religious Life» (1995), for å belyse hvordan beruselse er et vesentlig element i dannelsen og opprettholdelse av religiøse fellesskap. Med Durkheim sin teori som bakgrunn, reiser Shilling og Mellor (2011) spørsmålet om moderne mennesker som blir fratatt vanlige «effervescent assemblies», kan finne andre berusende midler for å oppleve samme effervesens-følelse. Kollektiv effervesens er et viktig begrep hos Durkheim, da effervesens er en form for «elektrisk stemning» som oppstår når individet føler en tilhørighet i et fellesskap. Durkheim mener at fellesskap er selve kjernen i effervesens (Pedersen, 2015, s.69). Når mennesker samles, blir den fysiske avstanden mellom dem mindre, og det er lettere å skape fellesskap. Ut fra Durkheim sitt perspektiv kan man si at sosiale sammenkomster og seremonier er helt avgjørende for å danne fellesskap blant studenter.

Durkheim framhevet samfunnet som en sosial orden som virkeliggjøres gjennom at individene deler samme virkelighetsoppfatning. Ifølge Durkheim består samfunnet av et sett delte verdier og normer, en kollektiv bevissthet, med et religiøst-rituelt opphav (Guneriussen, 2020). Durkheim definerer kollektiv bevissthet som årsaken til hvordan individer som er forskjellige kan komme sammen og etablere et samfunn. Kollektiv bevissthet refererer til et sett med felles tro, verdier og oppførsel som man finner i et samfunn. Individet internaliserer samfunnets verdier og normer, og som dermed tar del i den kollektive bevisstheten (Guneriussen, 2020). Individets relevans i Durkheim sin fellesskapsforståelse har lenge blitt oppfattet som liten. Han har vært opptatt av det kollektivet og at individet var en motsetning til samfunnet. Gjennom Shilling og Mellor (2011) sin reteoretisering av fellesskapsforståelsen til Durkheim kan vi forstå perspektivet til hans annerledes. Var Durkheim opptatt av individets relevans i fellesskapsbygging likevel?

Teorien til Randall Collins er «en systematisk mikrososiologisk analyse, hvor sosial interaksjon i hverdagen kan betraktes som ritualer» (Tjora, 2018, s.59). Betyr det at Durkheim også kan forstås som å være opptatt av det mikrososiologiske? Eller er det slik at mikrososiologien hjelper oss med å forstå bedre det Durkheim forsøkte å forklare? Collins har utviklet en teori om «samhandlingskjeder», hvor han bygger sin analyse på Goffman sin interesse for hverdagsritualer og på Durkheim sin teori om ritualenes

samfunnsmessige betydning (Tjora, 2018, s.59). Goffman benytter Durkheims teori om religiøse ritualer for å forklare ritualer i hverdagslivet, og mener at slike ritualer bidrar til å regulere sosiale sammenhenger. Både Goffman og Durkheim sine analyser forutsetter at hellige objekter allerede er konstituert, altså at de er blitt gjennomført tidligere og dermed er en del av en «kjede» av interaksjonsritualer (Tjora, 2018, s.59). Collins mener at «å kombinere deres teorier vil påminne oss om at ritualer ikke bare dreier seg om respekt for sakrale objekter, men at ritualer også konstituerer objekter som hellige, og manglende utførelse av ritualer vil gjøre at det hellige forsvinner» (Tjora, 2018, s.59). Kjernen hos Collins er at ritualer er med på å opprettholde og skape sosiale institusjoner og sosial orden, der individer kan skape fellesskap.

Jeg vil si at Collins gjør en reteoretisering av fellesskapsforståelsen av Durkheim. I reteoriseringen av Durkheim har Collins brukt andre perspektiver for å forstå Durkheim i lys av disse (Tjora, 2018, s.65). En kritikk av teorien til Durkheim er at den ikke i tilstrekkelig grad er i stand til å forklare ulike gruppedannelser, og Collins sin interaksjonsteori er et forsøk på å møte kritikken og videreføre tradisjonen etter Durkheim (Malešević & Loyal, 2019).

3.2 Durkheim om kollektiv effervesens

I sammenheng med mitt fokus på alkoholens påvirkning i studentmiljøet, vil jeg nå redegjøre mer inngående for Durkheim sine tanker om en kollektiv effervesens som produkt av rituelle forsamlinger. Avsnittet skal bidra til en bedre forståelse av hvordan ritualiserte praksiser kan påvirke fellesskapet i studietiden. Kollektiv effervesens beskriver en stemning eller tilstand av opphøyethet, oppstemthet, emosjonell intensitet, ekstase, oppløsning av hemninger eller liknende som de tilstedeværende kan erfare under enkelte sosiale eller rituelle sammenkomster (Robertson et.al, 2019). Durkheim sitt begrep kollektiv effervesens har bakgrunn i det religiøse liv, der Durkheim ønsket å finne svar på hvordan ritualer er med på å skape fellesskap (Levang, 2017, s. 66). Kollektiv effervesens betegner prosessen som bidrar til å danne en fellesskapsfølelse hvor individets relevans reduseres. I Durkheim sin forståelse ligger det en forutsetning at det etableres en sosial orden hvor felles normer og symboler blir opprettet som alle i gruppen kan kjenne seg igjen og identifisere seg med (Levang et.al, 2017). En sterk kollektiv effervesens kan føre til uforutsigbar oppførsel hvor individene legger hverdagslige normer og regler helt til side. Det interessante her er nettopp

dette skillet mellom det hverdagslige og det ikke-hverdagslige og rituelle, hvor det rituelle handler om et høyere nivå av kollektive opplevelse (Levang et.al, 2017).

Kollektiv effervesens og Victor Turner sitt begrep «communitas» beskriver mye av det samme fenomenet, og vi kan derfor si at begrepene er likeverdige (Robertson et.al, 2019).

Communitas er det latinske ordet for fellesskap. Turner bruker begrepet for å referere til en opplevelse av det fellesskapet som oppstår mellom en gruppe mennesker når deres liv sammen oppnår en felles og «gjensidig mening» (Levang et.al, 2017). Altså en gjensidig glede av det å være sammen. Communitas er et fenomen som oppstår uavhengig av de menneskene som inngår i det (Levang et.al, 2017).

Gjennom rituelle effervesensforsamlinger kan man få en opplevelse av å «komme ut av seg selv», der betydningen av enkeltindividet reduseres til fordel for en intens fellesskapsfølelse. Det vil si at Durkheim mener at det ikke er individenes egeninteresser som holder samfunnet sammen, men den rituelle produksjonen av solidaritet som muliggjør et samarbeid (Levang et.al, 2017). Ifølge Durkheim kan ikke kollektive følelser bli uttrykt kollektivt, med mindre deltakerne tillates harmoniserte bevegelser, hvor kroppsbevegelser og utrop reguleres rytmisk ved hjelp av sang og dans. Slike kollektive handlinger vil og kan forsterke følelsen av fellesskap, men vil også skape avstand mellom dem som deltar «for fullt», og dem som «melder seg ut», noe vi kan kjenne igjen i dagens norske studiemiljø i sammenhenger hvor det legges opp til festligheter.

Dersom vi følger Durkheims teori, gjennomgår studentene ved kollektiv effervesens «en transformasjon som medfører endring i atferd, sammenlignet med den hverdagslige» (Tjora, 2018, s.64). Det vil si at individet «kommer ut av seg selv» og setter de hverdagslige gjøremålene og rollene til side. Studentene ønsker å delta på arrangementer i studietiden som resulterer i fellesskapsfølelse, en følelse av communitas. For å kunne oppleve fellesskapsfølelsen, bruker studentene alkohol som en gjensidig mening (Levang et.al, 2017).

3.3 Den kollektive drikkekulturen

Bruk av alkohol er i stor grad et sosialt fenomen. «Vi lærer å drikke og vi lærer det videre – vi sosialiseres inn i alkoholvaner i vårt møte med andre» (Pedersen, 2015, s.59). I

studentmiljøene har forskerne påvist «en kollektiv drikkekultur» med alkoholvaner som ifølge Willy Pedersen fører mange studenter inn i risikozonen (Pedersen, 2015, s.59).

De fleste mennesker drikker alkohol for å bli beruset. Beruselsen gjør at man blir i godt humør og at man overskrider de hverdagslige gjøremålene. I alle kulturer har mennesker ritualer som skiller hverdag fra «høytid» (Pedersen, 2015, s.59). I studentmiljøene blir ofte disse høytidene gjort om til «fylla», der rusmidler, som alkohol, er en stor del. For studentene blir fylla en aktivitet som gjennomføres i helgene. I denne oppgaven bruker jeg begrepet «helgefylla», for å presentere de sosiale sammenkomstene som gjennomføres i studietiden.

Teorien om den kollektive drikkekulturen har ligget til grunn for mye av den norske alkoholforskningen. Pedersen (2015) mener at kjernen til kollektiv drikkekultur er enkel:

«Vi kan forestille oss samfunnet som et enormt nettverk. Signaler og påvirkninger flyter frem og tilbake hele tiden. På en rekke måter influerer vi hverandre gjennom å drikke i felles sosiale situasjoner, gjennom måten vi snakker om alkohol på, og gjennom å være rollemodeller for hverandre» (s.59).

Det vil si at vi lærer å drikke alkohol av andre, vi drikker i situasjoner hvor det er andre tilstede, vi påvirkes av andre og påvirker selv igjen andre når vi drikker (Pedersen, 2015, s.59). Poenget er at vi kopierer hverandres drikkemønstre. Alkoholvanene i samfunnet har en kollektiv karakter. Drikkemønstrene til den enkelte er synkronisert med dem man omgås med. Formingen av den kollektive drikkekulturen er spesielt relevant i et ungdomssosiologisk perspektiv. Det er interessant hvordan nye studenter, hver høst, sosialiseres inn i studentmiljøenes normer ved hjelp av faddere som sosialiseringssagenter (Robertson et.al, 2019).

3.4 Overgangsrituale

Et overgangsrituale er seremonier som arrangeres for å markere et individ eller en gruppes overgang fra en plass i samfunnet til et annet (Bertelsen, 2021). For eksempel kan denne overgangen være forbundet med overgangen fra det å være ung til å bli voksen. Før i tiden var man opptatt av å markere konfirmasjon som den viktigste overgangen, hvor man i løpet av en kort tid gikk fra å være barn til voksen. I dag er det som følge av omfattende

moderniseringsprosesser, ikke minst ekspansjonen av utdanningssystemet, andre overgangsritualer som har større fokus (Bertelsen, 2021). Et overgangsrituale handler om å endre status, og individene forberedes til å få en ny rolle i samfunnet (Wikipedia, 2022). Både russefeiringen og fadderuken er gjennom sin målsetting et arrangement som for deltakerne markerer overgangen mellom det å ha fullført tre år på videregående skole og det å bli student (Robertson et.al, 2019). Van Gennep og Turner har delt inn overgangsritualer i tre faser. Separasjonsfasen er den første fasen. Den går ut på at et individ eller en gruppe trer ut av samfunnet de er en del av. Deretter går de inn i en liminalfase (Robertson et.al, 2019). Liminalfasen preges av at studentenes hverdagslige status oppløses og at det dannes et fellesskap hvor alle deltakerne er like (Robertson et.al, 2019). Den siste fasen er reintegrasjonsfasen. Den handler om at individet eller gruppen blir en del av et samfunn igjen. Et eksempel er elver som gjennom fadderuken blir innviet i en ny kultur og får en ny status som student.

4.0 Diskusjon

Forklaringen på at 90 % av alle studenter ønsker å drikke alkohol gjennom studietiden, må ligge et sted i opplevelsen av tilhørigheten i et fellesskap. Studentmiljøene er derfor et interessant sosiologisk fenomen, ikke bare som en arena for fellesskap og inklusjon, men også for å forklare hva som skal til for å forsterke fellesskapsfølelsen. I den følgende delen av bacheloroppgaven min skal jeg presentere en sosiologisk analyse av hvordan alkohol kan være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljøer. I siste del av oppgaven skal jeg ta for meg hvordan alkohol kan være med å skape opplevelsen av eksklusjon i studentmiljøene.

4.1 Fadderuken som et overgangsrituale

Russefeiring og fadderuke blir sett på som en måte å markere en overgang fra elev til studenttilværelsen (Pedersen, 2015, s.67). Pedersen trodde han skulle finne mange fellestrekk mellom disse overgangsritualene, men han ble likevel mest overrasket over forskjellene. Han fant at russetiden av knyttet til et høyt forbruk av alkohol og bryting av normer og regler (Pedersen, 2015, s.68). Elevene i russetiden feirer sammen med venner som de er trygge på og som de allerede har et fellesskap med. Derfor kan vi si at effervesens er kjernen til russefeiringen. I fadderuken drikker også studentene alkohol, men på en mer kontrollert måte.

Pedersen (2015) fant at studentene var redde for å dumme seg ut og de var redde for å skape et dårlig rykte blant medstudentene (s.68). De nye studentene mangler fellesskap, og er opptatt av å bygge en følelse av tilhørighet med de andre studentene. Forskjellen var at det gjelder helt ulike normer for bruk av alkohol i russefeiringen og fadderuken (Pedersen, 2015, s.68).

I Fadderuken skal nye studenter gjøre seg kjent med institusjonen de skal studere på. De skal også bli kjent med de andre nye studentene på institusjonen (Robertson et.al, 2019). Gjennom fadderuken blir det arrangert flere sosiale sammenkomster der alkoholbruk er godt representert. Flere av studentene som Robertson m.fl. (2019) snakket med uttrykte at det var viktig å delta på hele fadderuken, likevel oppfattet forfatterne at de fleste studentene mente at festene på kvelden var det mest sentrale stedet å skape fellesskap og samhold.

Arrangementene på kveldstid var lagt opp på en uformell måte som gjorde at arrangementene inneholdt høyere konsum av alkohol enn arrangementene på dagtid. Det førte til at studentene fikk friere tøylar, og oppnådde en beruselse som gjorde at de slapp seg mer løs. Vi kan si at beruselsen i fadderuken er innrammet. Gjennom analysen til Robertson m.fl. (2019) foreslo de at «beruselsen som finner sted i tilknytning til fadderuken er innrammet på en slik måte at den bidrar til å bygge fellesskap og tilhørighet blant studenter, og dermed representerer «normale» former for kroppsliggjort beruselse. Med andre ord kan vi si at arrangementene i fadderuken blir en innrammet situasjon, der det er lov å drikke alkohol. Beruselsen i fadderuken gjør det lettere å knytte fellesskap.

Fadderuken sine arrangement på dagtid, ble ofte skolerelaterte eller at de følte som en slags «første skoledag» der studentene følte at situasjonen ble formell. Det vil være viktig å delta på fadderuken sine arrangementer, da det innebærer en grunnleggende innvielse til studentlivet (Robertson et.al, 2019).

Fadderuken er en overgang fra en rolle som ungdom til å bli en «voksen»-student ved høgsolen eller universitetet. Oppbygningen og funksjonen til fadderuken kan vi derfor forstå i lys av Van Gennep og Turner sin ritualteori, om hvordan ulike rolleoverganger og innvielser struktureres (Robertson et.al, 2019). Liminalfasen, som er en av fasene til et overgangsrituale, går ut på at individer løsrives fra tid og sted. Som nevnt tidligere er fadderuken fylt med sosiale sammenkomster gjennom hele uken. Det gjør at studentene ikke klarer å komme tilbake til de hverdagslige gjøremålene før de må på et nytt arrangement (Robertson et.al, 2019). Fadderuken som liminalfase er preget av at deltakernes hverdagslige status oppløses og

at det dannes et fellesskap hvor alle studentene blir mer like. Turner betegner liminalfasen som anti-struktur, altså en fase som står utenfor normal struktur (Kapferer, 2019, s.1). Relasjonene som oppstår i anti-struktur er mer åpne og spontane. Fellesskapene er derfor mer preget av her og nå-situasjoner. Turner sitt begrep om anti-struktur bidrar til en forståelse for reduksjon av individets betydning og at studentene blir mer likestilt. Turner sitt begrep kan sammenlignes med Durkheim sitt perspektiv på kollektiv effervesens, og det han mener om at det ikke er individenes egeninteresser som holder samfunnet sammen (Levang et.al, 2017).

Nye studenter lærer å ta i bruk alkohol av de etablerte studentene. Fadderuken gir en opplæring i hvilke roller og normer som følger med det å drikke alkohol i studietiden. Fellesskapsbygging gjennom alkohol gjør at det skapes et fellesskap der individene ikke har for mye å si, da alkohol blir noe kollektivt. Altså det er alkohol som skaper det som er felles for en gruppe (Robertson et.al, 2019). For de studentene som drikker alkohol, vil det være enklere å knytte vennskap om man har «alkohol» som noe felles, dette skaper en «kollektiv drikkekultur» blant studentene (Pedersen, 2015, s.59). Det gjør at det blir en sammenheng mellom det å være med vennene sine og å drikke alkohol. Vennskapene som etableres i fadderuken, er en fortsettelse på resten av studietiden. Alkohol er med på å gjøre effervesens til kjernen i fadderuken.

4.2 Beruselsens fellesskapsbyggende kraft

Ifølge Durkheim er sosiale sammenkomster mellom individer helt avgjørende for dannelsen av fellesskap (Robertson et.al 2019). Beruselse oppnås ikke nødvendigvis bare gjennom å drikke alkohol. Shilling og Mellor (2011) skriver om Durkheim sin ide om «embodied intoxication». Jeg velger å bruke det norske ordet videre; «kroppsliggjort beruselse». Ved Durkheim sitt begrep om kroppsliggjort beruselse gir det en forståelse av at man ikke nødvendigvis trenger alkohol for å oppnå beruselse i studietiden. Durkheim mente at sosiale ritualer kan ta kroppsliggjorte former for beruselse, altså en ekstase som går gjennom kroppen (Shilling og Mellor, 2011). Han mente at individer kan oppleve beruselse gjennom mangfold av former for stimulering (Robertson, 2016). Kollektiv effervesens mellom individer oppleves kroppslig. Her kan man se at Durkheim var opptatt av relevansen til individet, når han snakker om at hvert enkeltindivid må bli stimulert og at ekstase går gjennom kroppen. Det er de rituelle rammene på sosiale sammenkomster som gir studentene muligheten til å oppleve

ekstase. Shilling og Mellor (2011) trekker frem hvordan Durkheim hadde fokus på ritualer, der hele samfunnet kom sammen til sosial feiring. Under de sosiale festene pynter individene seg på en bestemt måte, og man blir introdusert for ekstase gjennom for eksempel musikk, dans og alkohol. De rituelle sammenkomstene som Durkheim beskriver, kan man sammenligne med sammenkomstene som oppstår i studentmiljøer.

«Helgefylla», som studentene kaller det, arrangeres hver helg. Studentene som deltar, er ute etter en aktivitet som skiller seg fra hverdagslige rutiner. Helgefylla blir ekstraordinært for studentene, en slags «hellig tid», der målet er å oppleve kollektiv effervesens. På slike sammenkomster pynter studentene seg, og de girer seg opp til ekstase gjennom f.eks. dans, alkohol og musikk. En slik framprovosert kroppsliggjort beruselse, er med på å skape og forsterke følelsen av å være deltaker i et fellesskap (Robertson, 2016). Gjennom kroppsliggjort beruselse, vil studentene kunne oppleve en indre transformasjon hvor de ikke lenger ser på seg selv som et enkeltindivid separert fra andre, men som en del av et fellesskap. Alkoholbruk er et fenomen som går igjen i studentenes helgefyll og som ofte blir brukt som en «time out» fra hverdagslivet (Pedersen, 1996, s.186). Beruselsen som oppleves gjennom sosiale sammenkomster i studietiden bidrar til å bygge fellesskap og tilhørighet, som representerer «normale» former for kroppsliggjort beruselse (Robertson et.al, 2019).

Hva er det som gjør at vi kan si at beruselsen som oppleves i studentmiljøet er innrammet? Og hvordan blir de sosiale sammenkomstene rammet inn? Som nevnt tidligere er beruselsen som finner sted i tilknytning til fadderuken innrammet på en måte at den bidrar til å bygge fellesskap og tilhørighet (Robertson et.al, 2019). Beruselse i studentmiljøene kan også sies å være en form for innrammet. Gjerne innrammet i de sosiale relasjonene til hverandre. Studenter er opptatt av hva andre syns om dem og de er som nevnt redd for å «dumme» seg ut og få et dårlig rykte. Selv om studentmiljøene åpner for at det er lov å drikke, er det likevel noen normer og roller som følger med sosiale sammenkomster i studietiden. Etter hvert vil studentene skape sterkere sosiale relasjoner og oppleve tryggere rammer, som vil skape endring i hvordan beruselsen er innrammet.

De sosiale sammenkomstene i studietiden er også innrammet. Sammenkomstene er en innrammet situasjon der det er lov å drikke og være beruset. «Framing-teorien» til Goffman handler om å forstå hvordan situasjoner er innrammet. Med framing-teorien var Goffman opptatt av å forstå det mentale redskapet individer bruker når de skal forsøke å forstå situasjoner (Mahestu, 2016). Studentmiljøer sett i lys av Goffman sitt perspektiv, kan forstås

slik at det oppstår ulike rammer som inkluderer normer og roller. Rammer skapes i møte med andre, og endres etter hvor godt man kjenner hverandre. Vi slår fast at beruselsen som oppstår i studentmiljøet ikke må inneholde alkohol for at studenter skal oppleve den kollektive effervesens. Beruselsen er derfor innrammet.

Alle studenter blir påvirket av hverandre, også når det gjelder alkoholvaner. Hvordan, avhenger av nærheten i relasjonen og hvor ofte man er i kontakt med hverandre (Pedersen, 2015, s.59). I fadderuken er drikkevanen til studenter veldig kontrollert. Bakgrunnen er at man kanskje ikke tør å være den første til å drikke seg «full» og være den som får et dårlig rykte. I løpet av studietiden vil drikkevanen bli endret og studentene vil nærme seg et felles drikkemønster. Drikkevanen til studentene vil skape en kollektiv karakter som vil skape en kollektiv drikkekultur (Pedersen, 2015, s.60). Gjennom studietiden er det viktig å opprettholde vennskapene som ble etablert i tidlig i fadderuken. Slike vennskap kan være basert på alkoholbruk, og møtes derfor oftest på sosiale sammenkomster der alkohol er en viktig markør. Å drikke alkohol blir en aktivitet og en nytelse for seg selv, men beruselsen oppnådd av alkohol blir også en kollektiv opplevelse for studenter.

4.3 Er alkohol med på å skape sosial eksklusjon i studentmiljøene?

Hovedfokuset for denne bacheloroppgaven har frem til nå handlet om hvordan alkohol kan være en markør for fellesskapsbygging. Det jeg har ønsket å forstå er hvordan alkohol er med på å skape og forsterke en følelse av inklusjon i studentmiljøet. Den negative siden med et fellesskap, er når fellesskap bygges, blir alltid noen stående utenfor det kollektive. Alle fellesskap danner grenser, som gjør at noen vil oppleve en følelse av eksklusjon (Robertson et.al, 2019). Siste del av oppgaven vil ha fokus på akkurat dette: hvordan alkohol kan være med på å skape sosial eksklusjon i studentmiljøene.

Alkohol knyttet til sosiale sammenkomster i studietiden er normalisert. Robertson m.fl. (2019) sine informanter som ikke drakk alkohol under fadderuken uttalte seg om at de «opplevde å bli stående utenfor viktige sosiale arenaer», da de avsto fra «det normale» i studietiden. Å føle at man avviker fra populariteten er en følelse flere studenter kan føle på. Studenter kan bli sett på som avvikere av resten av studentgruppen, nettopp fordi de velger å avstå fra alkohol. Howard Becker fokuserer på en stemplingsteori. Han mener at det ikke er

selve handlingen i seg selv som definerer avvik, men den sosiale gruppen som lager normene og som bruker dem til å stemple dem som bryter dem som «outsidere» (Becker, 1973, s. 9). I studentmiljøene, sett i lys av Becker sin stemplingsteori, kan man si at studenter som drikker alkohol responderer på at noen ikke drikker alkohol. Det skaper avvikere. Som sagt viser SHoT-undersøkelsen fra 2022 at 90 % av alle studenter drikker alkohol (Sivertsen og Johansen, 2022, s.98-99), som vil si at det oppstår en slags flertallsmakt i studentmiljøene. Det vil si at studenter som drikker alkohol får en «stemplings»-makt over de resterende 10 % som ikke drikker alkohol. Slik sosial makt skaper *outsidere*.

Klapping, synge med på refrenget, dansing og drikking av alkohol beskriver Collins som kollektive handlinger for et festpublikum (Levang et.al, 2017). Slike kollektive handlinger kan være med på å forsterke fellesskapsfølelsen, men kan også være med på å svekke fellesskapsfølelsen om man ikke har en forståelse for handlingen. (Levang et.al, 2017). Som nevnt tidligere er alkohol med på å skape en kollektiv fellesskapsfølelse for studenter. Rammene Collins beskriver om et festpublikum, finner man igjen i studenters helgefylla. Disse rammene skapes av flertallet, som er de som drikker alkohol. De som ikke drikker alkohol, vil ikke nødvendigvis ha en forståelse for slike kollektive handlinger som oppstår i helgefylla. De velger derfor å ikke delta på sosiale sammenkomster. Mislykket deltakelse i et grupperituale, som helgefylla, fører ifølge Collins til negative følelser og opplevelse av sosial eksklusjon (Levang et.al, 2017).

I mange tilfeller er det slik at alkohol fungerer som en slags «inngangsbillett» til de viktigste jevnaldersfellesskapene i ungdomstiden (Pedersen og Waal, 2015, s.105). Dette skaper vanskeligheter og usikkerhet for de studentene som velger å ikke drikke alkohol. Rammene til ulike ritualer markerer også at en bestemt oppførsel er «feil» (Pedersen, 2015, s.104). For eksempel baseres nesten hele fadderuken på alkohol. Flere «edru»-studenter kan oppleve følelsen av ekskludering, da arrangementet sin «inngangsbillett» er alkoholbruk. Videre i studietiden er det forventninger om at studenter skal drikke alkohol på helgefylla. Velger man å ikke bruke alkohol, vil det bli stilt spørsmål og man blir gjerne stemplet som en outsider av medstudenter.

Som nevnt tidligere er det beruselsen som oppleves i studietiden innrammet i ulike normer og regler. Men hvor mye alkohol er det greit å drikke? Og hvem bestemmer disse normene? Studenter som drikker alkohol i studietiden, kan også oppleve å bli ekskludert fra fellesskapet.

De sosiale normene blir bestemt av fellesskapet, men blir aldri snakket om. Goffman var opptatt av «situasjonsdefinisjon» som en forklaring av hvordan alle i en gruppe planlegger en definisjon av situasjonen som skal legge grunnlaget for hva som er godtatt innenfor situasjonens grenser (Holtedahl, 2008). Ifølge Goffman er situasjonsdefinisjon utgangspunktet for en fungerende sosial sammenkomst. Situasjonsdefinisjon bygger på noe felles for mennesker, noe man kan trekke tilbake til Durkheim sin fellesskapsforståelse. Durkheim snakker om fellesskap i verdier i et makroorientert perspektiv på solidaritet (Robertson et.al, 2019), mens hos Goffman handler det om individers felles verdier som gjør at vi kobles til andre mennesker (Holtedahl, 2008). Studenter som drikker på en «feil» måte vil møtes med sosiale sanksjoner (Pedersen, 2015, s. 59). Dersom det skjer ofte vil nok de andre studentene stemple studenten som en outsider, og man vil føle seg ekskludert fra gruppens normer.

5.0 Konklusjon

Hensikten med denne bacheloroppgaven har vært å undersøke hvordan alkohol kan være med på å skape og forsterke opplevelser av sosiale fellesskap i studentmiljø. Funnene fra bacheloroppgaven min viser at beruselsen som oppleves i studentmiljøene er med på å skape og forsterke fellesskapsfølelsen. Beruselse gjennom alkohol fører til at studenter klarer å slippe seg litt mer løs. Studentene har alkohol som en gjensidig mening. Et annet funn er at kroppsliggjort beruselse også kan gi følelsen av effervesens blant studentene. Sosiale ritualer skaper en ekstase gjennom kroppen, som gjør at studenter føler på beruselse. Videre viser også funnene at studenter som ikke drikker alkohol kan oppleve en følelse av ekskludering. De som ikke drikker, kan bli stemplet som outsiders av studenter som drikker alkohol. Gjennom denne bacheloroppgaven har jeg funnet ut at Durkheim ikke bare var opptatt av det kollektivet, men at han også var opptatt av hvert enkeltindivid. Jeg vil legge til at Durkheim sin forståelse av fellesskapsbegrepet kan være forenelig med et interaksjonistisk perspektiv.

Gjennom denne bacheloroppgaven har jeg brukt litteraturstudier som metode. Det går ut på at oppgaven er bygget opp på data og teori fra forskningslitteratur, bøker og andre skriftlige kilder. I denne oppgaven har hovedlitteraturen min vært Shilling og Mellor (2011) sin artikkel om «Retheorising Émile Durkheim on Society and Religion: Embodiment, Intoxication and Collective life», Robertson, Rimstad og Selbekk (2019) sin artikkel om «Innrammet beruselse» og Willy Pedersen (2015) sin bok «Bittersøtt».

Etter å ha skrevet bacheloroppgaven sitter jeg igjen med to ting jeg tenker kunne vært undersøkt nærmere om jeg skulle ha gått dypere i studentmiljøet. Det ene er hvilken bakgrunn studentene har. Har noen opplevd noe som gjør at de velger å avstå alkohol eller er det bare et ønske om å være edru? Det andre jeg undrer meg over er om studentenes bruk av alkohol vil utvides til bruk av andre typer rus. Hvor lenge vil lovlige rusmidler gi studentene stimuleringen de ønsker?

6.0 Litteraturliste

Becker, H. S. (1973). *Outsiders: studies in the sociology of deviance* (pp. VIII, 215). Free Press.

Bertelsen, B.E. (2021, 18. januar). *Overgangsritualer*. Store norske leksikon. <https://snl.no/overgangsriter>

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Gyldendal Akademisk.

Edles, D.E. & Appelrouth, S. (2020). *Sociological Theory in the Classical Era* (4.utg.). Sage.

Guneriussen, W. (2020). Modernitet og modernitetskritikk i Émile Durkheims sosiologi. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 4(4), 211–224. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2020-04-03>

Holtedahl, G. (2008). Situasjoninnramming av pedagogisk praksis i barnehagen. *Nordic studies in education*, 28(1), 52–61. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-5949-2008-01-05>

Kapferer, B. (2019). Victor Turner and The ritual process. *Anthropology today*, 35: 1-2. <https://rai-onlinelibrary-wiley-com.galanga.hvl.no/doi/epdf/10.1111/1467-8322.12502>

Levang, L. E., Bye, T. A., Hirrich, A., Røkkum, N. H. A., Torp, T. U. & Tjora, A. (2017). Musikkfestivalens kollektive effervesens. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(1), 62–83. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2017-01-03>

Mahestu, G. (2016, 26. Juli). What you need to know about: framing theory. *Binus University*. <https://communication.binus.ac.id/2016/07/26/what-you-need-to-know-about-framing-theory/>

Malešević, S., & Loyal, S. (2019). Introduction to special issue: The sociology of Randall Collins. *Thesis Eleven*, 154(1), 3–10. <https://doi.org/10.1177/0725513619874435>

Pedersen, W. (2015). *Bittersøtt: Nye perspektiv på rus og rusmidler* (3.utg). Universitetsforlag.

Pedersen, W. & Waal, H. (1996). *Rusmidler og veivalg*. Cappelen Akademisk Forlag.

Robertson, I.E. (2016). *Beruselsens ambivalens – Et durkheimsk perspetiv*. Forebygging. <http://www.forebygging.no/Artikler/-2015/Beruselsens-ambivalens--Et-durkheimsk-perspektiv/>

Robertson, I. E., Rimstad, S. L., & Selbekk, A. S. (2019). Innrammet beruselse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(6), 411–425. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-06-03>

Shilling, C., & Mellor, P. A. (2011). Rethorising Emile Durkheim on society and religion: embodiment, intoxication and collective life. *The Sociological Review* (Keele), 59(1), 17–41. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2010.01990.x>

Sivertsen, B. & Johansen, M.S. (2022). Studentenes helse- og trivselsundersøkelse 2022. Oslo: Studentsamskipnaden SiO. https://studenthelse.no/SHoT_2022_Rapport.pdf

Tjora, A. (2020). *Hva er fellesskap* (2.utg.). Universitetsforlag.

Wikipedia. (2022, 23. september). *Overgangsrite*. Wikipedia. <https://no.wikipedia.org/wiki/Overgangsrite>

7.0 Selvvalgt litteraturliste

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Gyldendal Akademisk.

Pedersen, W. (2015). *Bittersøtt: Nye perspektiv på rus og rusmidler* (3.utg). Universitetsforlag.

Pedersen, W. & Waal, H. (1996). *Rusmidler og veivalg*. Cappelen Akademisk Forlag.

Robertson, I.E. (2016). *Beruselsens ambivalens – Et durkheimsk perspetiv*. Forebygging. <http://www.forebygging.no/Artikler/-2015/Beruselsens-ambivalens--Et-durkheimsk-perspektiv/>

Robertson, I. E., Rimstad, S. L., & Selbekk, A. S. (2019). Innrammet beruselse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(6), 411–425. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-06-03>

Shilling, C., & Mellor, P. A. (2011). Retheorising Emile Durkheim on society and religion: embodiment, intoxication and collective life. *The Sociological Review* (Keele), 59(1), 17–41. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2010.01990.x>

Tjora, A. (2020). *Hva er fellesskap* (2.utg.). Universitetsforlag.

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave i sosiologi

SO590 - 02

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 12:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Slutt dato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave i sosiologi		
Flowkode:	203 SO590 2 O2 2023 VÅR		
Intern sensor:	Roger Iuan Hestholm		

Deltaker

Kandidatnr.:	207
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7335
----------------------	------

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei